

**I. ULUSLARARASI
AHISKALI TÜRK KADINLARI
SEMPOZYUMU
BİLDİRİ KİTABI**

Emin Yayınları: 568

I. Uluslararası Ahıskalı Türk Kadınları Sempozyumu

Bildiri Kitabı

Editörler:

Doç. Dr. Minara ALİYEVA ÇINAR

Doç. Dr. Mustafa ULUOCAK

1. Baskı Bursa -Aralık, 2024

© Bütün yayın hakları Emin Yayınları'na aittir.

Baskı ve Cilt

E M İ N Y A Y I N L A R I

Fethiye Mah. Kırlangıç Sok. No: 2 Nilüfer/BURSA

Tel: (0224) 2422898, Fax: (0224) 2412569

www.eminyayinlari.com.tr

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Cataloging-in-Publication Data (CIP)

"I. Uluslararası Ahıskalı Türk Kadınları Sempozyumu"

Bildiri Kitabı

Doç. Dr. Minara ALİYEVA ÇINAR

Doç. Dr. Mustafa ULUOCAK

ISBN: 978-625-6563-68-1

Sertifika No: 41427

*“14 Kasım 1944 Ahıska Sürgünü’nde
ve sonrasında hayatını kaybeden tüm
Ahıskalıları yâd ediyor, kendilerine
Allah’tan rahmet diliyoruz.
Mekânları cennet olsun.”*

“I. ULUSLARARASI AHISKALI TÜRK KADINLARI SEMPOZYUMU”

20-22 Ekim 2022, Antalya

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Minara ALİYEVA ÇINAR

Doç. Dr. Mustafa ULUOCAK

ONUR KURULU

DATÜB Genel Başkanı: Ziyatdin KASSANOV

DÜZENLEME KURULU

Bařkan: Sevil AGEZOVA

Eř Bařkan: Marina MUSSA

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ali şAMİL (Azerbaycan Millî İlimler Akademisi – Azerbaycan)

Prof. Dr. Asif HACILI (Azerbaycan Üniversitesi – Azerbaycan)

Prof. Dr. Ayřegül AYDINGÜN (Orta Doėu Teknik Üniversitesi – Türkiye)

Prof. Dr. İsmayıl KAZIMOV (Azerbaycan Millî İlimler Akademisi – Azerbaycan)

Prof. Dr. Nejla GÜNAY (Gazi Üniversitesi – Türkiye)

Prof. Dr. Svetlana AKKİYEVA (Kabardin-Balkarya Bilimler Merkezi – Rusya Federasyonu)

Doç. Dr. Fatima DURSUNOVA (Bak Devlet Üniversitesi – Azerbaycan)

Doç. Dr. İkrım ÇINAR (Kars Kafkas Üniversitesi – Türkiye)

Doç. Dr. Minara ALİYEVA ÇINAR (Bursa Uludaė Üniversitesi – Türkiye)

Doç. Dr. Zarema TARKOVSKAYA (Dilcilik Enstitüsü – Rusya Federasyonu)

KONUřMACILAR

Prof. Dr. Dilaram İNOYATOVA (Özbekistan)

Prof. Dr. Vugar AHMED (Azerbaycan)

Doç. Dr. Fatima DURSUNOVA (Azerbaycan)

Doç. Dr. İkrım ÇINAR (Türkiye)

Doç. Dr. Minara ALİYEVA ÇINAR (Türkiye)

Doç. Dr. Rasmiyya ABDULLAYEVA (Azerbaycan)

Doç. Dr. Suykum MUSAYEVA (Kazakistan)

Dr. Öėr. Üyesi Damla MRSL (Türkiye)

Dr. Ahmet AKALIN (Türkiye)

Dr. Tamilla şAHİN (Türkiye)

Dr. Zalina ADOBAřEVA (Rusya Federasyonu)

Halida ADOBAřEVA (Kırgızistan)

6 *I. Uluslararası Ahıskalı Türk Kadınları Sempozyumu Bildiri Kitabı*

Leyla MAHMUDOVA (Rusya Federasyonu)

Liliya ALİ (Türkiye)

Nargül PAŞA SAKIZLI (Türkiye)

Sebile DURSUN (Türkiye)

Sevil UMAROVA (Kazakistan)

Tahmina MAMEDOVA (Kırgızistan)

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	11
------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM AÇILIŞ KONUŞMALARI

Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) Başkanı Ziyatdin KASSANOV'un Konuşması	17
Antalya Vali Yardımcısı Güher Sinem BÜYÜKNALÇACI'nın Konuşması.....	23
Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) Kadın Kolları Başkanı Refika MUHAMMEDGİL'in Konuşması	25
Gülseher ABUZAROVA'nın Konuşması.....	29
Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Sevilya AGEZOVA'nın Konuşması.....	31

İKİNCİ BÖLÜM BİLDİRİLER

A. SOSYOLOJİ OTURUMU

Вклад женщин турецкого НКЦ Узбекистана «Ахыска» в укрепление межнационального согласия и дружбы народов <i>Диларам ИНОЯТОВА</i>	39
Saatlı İlçesinde Ahıskalı Kadınların İstihdamının Sağlanmasında Meslek Seçiminin Rolü <i>Rasmiyya ABDULLAYEVA</i>	53

Сохранение Национальной Культуры, Традиций и Обычаев
«Ахыска Турклери» (Турки Ахыска)

Суйкун МУСАЕВА - Данакуль СЕЙТИМБЕТОВА 61

Выбор профессии и сфера занятости женщин Ахыска-турчанок
на примере Кыргызстана

Татмина МАМЕДОВА 81

Ahıska Türkleri ile İlgili Görsel İşitsel Eserlerde Kadın İmgesi

Ahmet AKALIN 91

Причины и последствия разводов среди женщин Ахыска турок в
Кыргызстане

Залина АДОБАШЕВА 107

Причины и последствия ранних браков среди Ахыска турок в
Кыргызстане

Халида АДОБАШЕВА 149

Türkiye’de Yaşayan Ahıska Türkü Kadınların Göç Kavramlarına
İlişkin Metaforik Algıları

Tamilla ŞAHİN..... 193

Культурные И национальные факторы развития депрессии у
женщин Ахыска-турчанок

Лилия АЛИЕВА..... 205

Ahıska Türk Kültüründe Geleneksel Başörtüsü Olan Katha Leçeğin
İncelenmesi

Nargül PAŞA SAKIZLI 221

B. EDEBİYAT OTURUMU

Ahıska Türk Kadını Şefika Efendizade

Vugar AHMED 257

Toplum Bilim Bağlamında Ahıska Halk Anlatılarında Kadın

Minara ALİYEVA ÇINAR..... 269

Женский вопрос в трудах Омара Фаига Неманзаде

Фатима ДУРСУНОВА 285

Ahıska Türk Kadın Adlarının Kökeni ve Sosyo-Kültürel Bağlamda İncelenmesi

Leyla AVCI..... 297

C. EĞİTİM OTURUMU

Toplumsal Cinsiyeti Eğitimle Yeniden Biçimlendirme Konusunda Şefika Efendizade'nin Düşünce ve Eylemleri

İkram ÇINAR..... 311

Ahıska Türkü Kadınlara Verilen Rollerle Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme

Sebile DURSUN 333

Eğitim Tarihinde Kadın ve Kız Çocuklarının Rolü: Sürgün Öncesi, SSCB Dönemi ve Günümüzde Ahıskalı Kadınların Eğitimi Üzerine Araştırma ve Değerlendirme

Sevil UMAROVA..... 357

Роль Женщины в истории образования: исследование и оценка образования женщин Ахыска до репрессии в период СССР и сегодня

Leyla MAHMUDOVA..... 375

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEMPOZYUMDAN KARELER.....393

GİRİŞ

Ahıska toplumu üzerine yapılan çalışmaların, özellikle de edebî metinlerin ve sürgün konulu eserlerin son dönemde arttığı görülmektedir. Ancak bu çalışmalara bakıldığında “Ahıskalı Türk kadını” üzerine yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu durum ise, Ahıskalı Türk kadınları konulu bir sempozyumun yapılması düşüncesini ortaya çıkardı.

Bu düşünce doğrultusunda tasarlanan bu sempozyumun temel amacı, Ahıska toplumunun değerlerini, âdet-geleneklerini yaşatan, sürgün öncesi, sürgün zamanı ve sonrasında ağır yükler altına giren, çilekeş Ahıskalı Türk kadınına ele almak ve Ahıska Türkleri başta olmak üzere Türk Dünyasındaki araştırmacıların dikkatlerini bu alana yönlendirmektir. Bu projeye birlikte Türk Dünyasındaki kadın hareketleri ve kadın çalışmalarının akademik alanda bir karşılığının sağlanabileceği düşünülmüştür.

Sempozyumun gerçekleştirilmesindeki diğer bir amaç, gerek Ahıska üzerine yazılmış gerekse Türk dünyasına kazandırılmış literatüre yeni bir eser kazandırmak ve böylece kadın üzerine yazılı bir arşiv oluşturmaktır. Bu amaçla gerçekleştirilecek olan bu sempozyumda sunulan bildirilerin hem günümüz araştırmacıları için hem de ilerleyen dönemde yapılacak araştırmalar için bir ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu arşivden, gelecekte sadece Ahıska Türklerinin değil, Türkiye, Türk Dünyası ve yabancı araştırmacıların da yararlanacağı kanaatindeyiz. Sempozyumda sunulan bildiriler Türkçe ve Rusça olarak sunulmuştur. Ancak yapılan çalışmaların geniş kitlelere ulaşabilmesi için kaleme alınan bu bildirilerin hem Türkçe hem İngilizce hem de Rusça versiyonlarının olması gerekmektedir. Dileriz ki bu düşüncemiz bir gün gerçekleşir.

Bu sempozyumu düzenlerken bunun hiç de kolay bir iş olmadığını fark ettik. Bu çalışma yürütülürken birtakım sorunlarla karşı karşıya geldik. Bu sorunların en büyüğü, çalışmayı dayandıracak kaynakların yeterli olmamasıdır. Yapılan bu çalışmanın önemi de burada ortaya

çıkılmaktadır. Eldeki kaynakların yetersizliği, sosyal medya araçları ile giderilmeye çalışılmıştır.

Zamanın yeterli olmaması da bir diğer sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Bilimsel çalışmaların ortaya konulması aylar, bazen yıllar gerektiren bir emek ve mücadele alanıdır. Katılımcılar, birkaç ay içerisinde bütün imkânlarını (bizlerle birlikte) seferber ederek oldukça güzel çalışmalar ortaya çıkarmışlardır. Röportaj ve anket çalışmalarının bu noktada ön plana çıktığı görülmüştür. Daha geniş bir süre zarfında konuyla ilgili ayrıntılı çalışmaların ortaya konulabileceği, bu süreç doğrultusunda gözlemlenmiştir.

Karşılaşılan bir başka sorun da araştırmacıların yaklaşımıydı. Bu, beklenmeyen ancak oldukça sık rastlanan bir sorun olarak karşımıza çıktı. Etkinliğe katılmak isteyen araştırmacıların, Ahıska Türkleri ile yakından alakası olmayan konuları, Ahıska Türkleri ile ilgiliymiş gibi göstermeye çalışması, çalışmamızın amacı ve vizyonuna ters düşmekteydi. Rusya’da bir psikiyatri kliniğinden alınan raporun, Ahıskalı kadınların mental durumu üzerine yapılan bir çalışma olarak sunulması veya 1930’lu yıllarda kamplara (gulag) gönderilen Orta Asya’dan kadınların yine Ahıskalı olarak gösterilmeye çalışılması bunlara örnek olarak verilebilir. Ortaya çıkan bu durum, araştırmacıların yeterli derinlikte olmadığını ortaya koymaktaydı. Bilim kurulunda yer alan değerli akademisyenler sayesinde, çalışma alanını ve önemini daraltacak bu tür yaklaşımların önüne geçilmiştir. Bu doğrultuda, sempozyuma kabul edilecek çalışmalar cinsiyet, yaş, meslek, ülke, milliyet vb. faktörleri göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Bu şartlar etrafında 50’ye yakın başvuran arasından 25 kişi, katılım hakkını elde etmiştir. Bu sayı, kısa bir süre zarfında önemli bir etkinliğin ortaya konulmasının bir göstergesidir.

Birçok alandan ve ülkeden araştırmacıların bu sempozyuma ilgi göstermesi, bu alana daha derinlemesine inilmesi gerektiğini göstermektedir. Sempozyumun hemen sonrasında ve üzerinden belirli bir süre geçtikten sonra dahi bu alanda bizlere aktif olarak sorular sorulması da bu ilginin bir örneğidir. Kadın çalışmalarına olan ilginin artması ve bu alanda ele alınacak birçok hikâye ve konunun olması, herkes için bir emsal teşkil etmelidir. Bundan dolayı bu çalışmalara devam edilmelidir. İlgili ulusal ve uluslararası kurumlarla sempozyum,

konferans ve paneller düzenlenmeli ve bu tür faaliyetler, ilerleyen süreçte öğrencilerin kadın çalışmaları alanına yönlendirilmesi çabalarının artması için de gereklidir.

I. Uluslararası Ahıskalı Türk Kadınları Sempozyumu, bu alanda bir ilki başararak üzerine düşeni fazlası ile yapmış ve sonrası için bir yol gösterici olmuştur. Bu sempozyumun etkileri ilerleyen dönemde daha fazla görülecektir.

Burada gerçekleştirilen bu etkinlikle elde ettiğimiz en önemli kazancımızı şöyle özetleyebiliriz. Bu çalışma;

“İlk ve öncü bir çalışma oldu.”

“Tozlu raflara atılan ve unutulmuş bir konuya ışık tuttu.”

“Kadınların temelini oluşturduğu bu topluma, kadınları hatırlattı.”

Yeri gelmişken sempozyumun gerçekleşmesinde desteğini veren başta Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) yönetimi, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığına teşekkür ediyoruz. Ayrıca bu sempozyumun gerçekleşmesinde ve eserin ortaya konulmasında emeği geçen herkese teşekkürü bir borç biliriz.

Son olarak şunu söylemek istiyoruz:

***“Kitapta yer alan her çalışma,
annelerimiz başta olmak üzere,
sevgili kadınlarımıza armağan olsun.”***

Sevilya AGEZOVA

Düzenleme Kurulu Başkanı

Marina MUSSA

Düzenleme Kurulu Eş Başkanı

24.09.2024

Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) Kadın Kolları Başkanı Refika MUHAMMEDGİL'in Konuşması

Zordur kadın olmak; anne olmak, eş olmak, her şey olmak. Bir varlığıyla bin parçaya ayrılmak. Hep bir şeyleri, birilerini toplamak zorunda kalmak. Güçsüzlükle suçlanmak ama her zorlukta sığınılan liman olarak var olmak. Ve bu tezat duygular arasında yine de ayakta kalarak yaşamak. Her gün bir şekilde kırılmak, buna rağmen tüm parçaları bir arada tutmak. Yani zordur kadın olmak.

Kadın olmak zordur ama Ahıskalı kadın olmak, özellikle sürgünden sonra, çok daha zordu. Ahıskalılar geleneklerini, örf-âdetlerini, dilini ve dinini koruyan güzide bir toplumdur. Şüphesiz, bu değerlerimizi nenelerimiz ve annelerimiz, yani Ahıskalı kadınlarımız sayesinde koruyabildik ve nesilden nesile aktara-

